

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

НАКАЗ

«30» березня 2026 р.

№ 97

Про введення в дію рішення вченої Ради «Про затвердження Положення про Міждисциплінарний комітет з етики досліджень у Дніпровському національному університеті імені Олесья Гончара»

Відповідно до положень частини шостої статті 36 Закону України «Про вищу освіту»

НАКАЗУЮ:

1. Увести в дію рішення вченої ради Дніпровського національного університету імені Олесья Гончара «Про затвердження Положення про Міждисциплінарний комітет з етики досліджень у Дніпровському національному університеті імені Олесья Гончара», ухвалене на засіданні 19 березня 2026 року, протокол № 11.
2. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

РЕКТОР

Сергій ОКОВИТИЙ

Проект наказу вносить
проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ

ПОГОДЖЕНО

Голова вченої ради

Ірина ПОПОВА

Начальник юридичного відділу

Володимир САГАЙДАК

Начальник загального відділу

Юлія КРИВЕНКО

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
(ДНУ)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради Дніпровського
національного університету імені Олеся
Гончара
від 19.03.2026 р., протокол № 11

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ ректора Дніпровського
національного університету
імені Олеся Гончара
від 30.03.2026 р. № 97

ПОЛОЖЕННЯ

**про Міждисциплінарний комітет з етики досліджень
у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара**

Дніпро
2026

1. Загальні положення

1.1. Міждисциплінарний комітет з етики досліджень у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (далі – Комітет) створюється для розробки документів та розгляду питань, що стосуються дотримання етичних норм при проведенні наукової, освітньої та дослідницької діяльності.

1.2. Комітет діє на підставі цього Положення, Статуту, внутрішніх положень та інструкцій ДНУ, законодавства України, міжнародних стандартів і етичних принципів досліджень.

1.3. Комітет створюється рішенням Вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та підзвітний їй.

1.4. Положення Міждисциплінарного комітету з етики досліджень у ДНУ розроблені з метою дотримання таких принципів:

Повага до гідності та прав людини: всі дослідження повинні проводитися з дотриманням прав учасників, включаючи їхню автономію, конфіденційність та право на інформовану згоду.

Наукова доброчесність: дослідники зобов'язані дотримуватися високих стандартів наукової практики, уникати фальсифікації даних і плагіату, а також чесно представляти результати своїх досліджень.

Соціальна відповідальність: дослідження повинні бути спрямовані на поліпшення якості життя, підвищення добробуту суспільства та вирішення актуальних соціальних, біолого-екологічних і медичних проблем.

Етична оцінка ризиків: необхідно проводити всебічну оцінку потенційних ризиків для учасників дослідження та забезпечувати їх безпеку.

Відкритість та підзвітність: процеси прийняття рішень Комітету повинні бути відкритими і зрозумілими для всіх зацікавлених сторін, з чітким механізмом підзвітності.

Інтердисциплінарність: Комітет визнає важливість інтеграції знань і підходів з різних дисциплін для формулювання комплексних етичних рішень.

Навчання та просвіта: забезпечення навчання та підвищення обізнаності дослідників і суспільства про етичні аспекти досліджень у біології, психології, соціології та медицині.

Захист тварин і біологічних об'єктів: дослідження, що включають тварин або біологічні об'єкти, повинні проводитися з максимальною увагою до їхнього благополуччя. Необхідно дотримуватись принципів 3R (Replacement, Reduction, Refinement), які полягають у заміні тваринних моделей на альтернативи, зменшенні кількості тварин, що використовуються, та вдосконаленні методів дослідження для зниження страждань.

Ці принципи служать основою для прийняття етичних рішень та розвитку культурних норм, що забезпечують етичність наукових досліджень у міждисциплінарному контексті.

2. Мета та засади діяльності Міждисциплінарного комітету з етики досліджень в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара

2.1. Мета діяльності Комітету полягає в забезпеченні етичного і правового контролю за проведенням наукових досліджень в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара.

2.2. Завдання Комітету включають:

- аналіз етичних аспектів досліджень, що проводяться в установі;
- захист прав, гідності та безпеки учасників досліджень;
- розгляд звернень щодо порушення етичних норм у дослідницькій діяльності;
- надання рекомендацій щодо вдосконалення етичних стандартів у дослідженнях;
- проведення просвітницької роботи щодо етичних питань у науці.

2.3. Міждисциплінарний комітет з етики досліджень діє на основі таких засадах:

етичність: Комітет забезпечує дотримання основних етичних принципів, таких як повага до людської гідності, права особи на самовизначення та добробут учасників досліджень;

прозорість: всі рішення і рекомендації Комітету повинні бути відкритими та зрозумілими, щоб забезпечити довіру до процесу експертизи;

наукова обґрунтованість: дослідження, що підлягають експертизі, повинні базуватись на наукових даних і методах, що відповідають сучасним стандартам;

міждисциплінарність: Комітет складається з представників різних наукових дисциплін, що дозволяє розглядати питання з різних точок зору;

забезпечення прав тварин: Комітет дотримується принципів гуманного ставлення до тварин, що використовуються в дослідженнях, відповідно до міжнародних стандартів;

соціальна відповідальність: всі рекомендації і рішення Комітету повинні враховувати соціальні наслідки проведених досліджень і їх вплив на суспільство;

конфіденційність: усі дані, що стосуються учасників досліджень, повинні залишатися конфіденційними і захищеними.

Ці принципи забезпечують ефективну роботу Комітету та сприяють розвитку етичної культури в науковій сфері.

3. Функції Міждисциплінарного комітету з етики досліджень

Міждисциплінарний комітет з етики досліджень виконує такі основні функції:

- оцінка етичних аспектів досліджень, які включають людей, тварин або біологічні об'єкти, з метою визначення їх відповідності етичним нормам;

- формулювання рекомендацій для науковців, установ та організацій щодо дотримання етичних стандартів у проведенні досліджень;
- проведення тренінгів, семінарів та лекцій для науковців, студентів і широкої громадськості про етичні принципи у наукових дослідженнях.
- постійна оцінка і моніторинг дотримання етичних норм в науковій діяльності, а також аналіз випадків порушень етики;
- надання консультацій для дослідників та установ щодо етичних питань, що виникають у процесі підготовки та проведення досліджень;
- участь у розробці політик та стандартів, що регулюють етичні аспекти наукових досліджень;
- оцінка потенційних соціальних наслідків досліджень і пропозиція шляхів їх мінімізації;
- співпраця з іншими етичними комітетами та організаціями для обміну досвідом і найкращими практиками;
- гарантування прав і свобод учасників досліджень, включаючи отримання інформованої згоди.

Ці функції допомагають Комітету забезпечувати високий рівень етичної відповідальності в науковій сфері та сприяти розвитку доброчесної наукової культури.

4. Структура, порядок формування Міждисциплінарного комітету з етики досліджень

4.1. Склад Комітету з етики досліджень затверджується наказом ректора Університету за поданням проректора з наукової роботи та узгодження з підрозділами, що делегують своїх співробітників.

4.2. Керівництво Комітету здійснюється головою – проректором з наукової роботи Університету.

4.3. Комітет формується у складі щонайменше десяти членів, які беруть участь у його роботі на громадських засадах. Склад затверджується наказом ректора Університету строком на 3 роки.

4.4. Комітет повинний включати достатню кількість осіб, що володіють необхідним досвідом і кваліфікацією для оцінки етичних та морально-правових принципів щодо проведення наукового експерименту. За необхідності Комітет може залучити зовнішніх експертів.

4.5. Зміни до персонального складу Комітету вносяться головою Комітету за погодженням з ректором Університету.

4.6. На секретаря Комітету покладаються обов'язки: ведення та зберігання документації ділового листування, підготовки інформації для розміщення у відкритому доступі, у тому числі на сайті Університету; оформлення довідок та підготовки висновків Комітету.

4.7. Усі члени Комітету повинні дотримуватися конфіденційності в питаннях, пов'язаних з процедурою прийняття рішення, а також поводження з інформацією, одержаною від заявників.

5. Організація діяльності Міждисциплінарного комітету з етики досліджень

5.1. Основною організаційною формою роботи Комітету є засідання, які проводяться за потреби, але не рідше ніж один раз на квартал. Це забезпечує регулярний моніторинг та обговорення актуальних етичних питань.

5.2. Рішення про проведення засідань Комітету приймає голова Комітету, а в разі його відсутності – заступник голови Комітету. Засідання є правомочним, якщо на ньому присутні більше половини від складу Комітету. Члени Комітету беруть участь у засіданнях особисто, що сприяє активній дискусії.

5.3. Рішення Комітету приймаються більшістю голосів присутніх на засіданні членів. Це забезпечує демократичний підхід до ухвалення рішень. Всі рішення оформляються протоколом, який складає секретар Комітету та підписується головою.

5.4. Обговорення та прийняття рішень можуть здійснюватися дистанційно з відкритою експертизою висловлювань думок та голосування. Це дозволяє залучити більше учасників і експертів до процесу.

5.5. При розгляді питань можуть бути запрошені заявники, дослідники, викладачі, а також незалежні консультанти і експерти з етики та юриспруденції. Це забезпечує різноманітність думок і підходів до вирішення етичних питань.

5.7. Члени Комітету, які опинилися у конфлікті інтересів, не беруть участі у голосуванні з відповідних питань, але можуть надати інформацію, якщо це необхідно.

5.8. Всі заявки на проведення досліджень з використанням тварин розглядаються колегіально на основі документів, що надаються керівником дослідження не пізніше ніж за місяць до початку проекту. Висновок про допустимість дослідження формується на основі аналізу відповідності чинним нормативним документам та міжнародним рекомендаціям.

5.9. Щорічно Комітет складає звіт про свою діяльність, який містить основні результати, проблеми та рекомендації. Звіт повинен бути обговорений та затверджений на засіданні Комітету, що забезпечує прозорість і підзвітність роботи.

6. Перелік документів для надання комітетом експертного висновку з етики досліджень

6.1. Для надання експертного висновку з етики досліджень Комітетом необхідно подати наступні документи:

проект дослідження – опис мети, завдань та методів дослідження, включаючи обґрунтування його доцільності. У разі проведення досліджень на тваринах обґрунтувати вибір моделей тварин і кількість тварин, необхідних для дослідження;

етичну оцінку – аналіз етичних аспектів дослідження, зокрема, як буде забезпечено дотримання етичних норм і принципів етики. Для досліджень на тваринах – опис заходів, спрямованих на зменшення страждань тварин;

інформовану згоду – шаблон або опис процедури отримання інформованої згоди учасників дослідження (при залученні пацієнтів, добровольців);

план догляду за тваринами – інформацію про умови утримання та догляду за тваринами, включаючи харчування, проживання умов та ветеринарну допомогу;

інформацію про результати попередніх досліджень, якщо такі були, та їх значення для запланованого дослідження;

план обробки даних – відомості про те, як буде забезпечено конфіденційність та захист персональних даних учасників (при залученні пацієнтів, добровольців);

фінансування – інформація про джерела фінансування дослідження, якщо є зовнішні джерела;

додаткові документи – можуть бути потрібні інші матеріали, як-от наукові статті, дані попередніх досліджень, якщо вони стосуються запропонованого проекту.

6.2. У разі повторного звернення до Комітету з етики досліджень необхідно подати такі документи:

заяву про повторний розгляд – документ, у якому викладається причина повторного звернення, зокрема, зміни в проекті дослідження або нові дані, що потребують оцінки;

оновлений проект дослідження – якщо у вас є зміни в методах, цілях або структурі дослідження, їх потрібно відобразити в оновленому документі;

етична оцінка – якщо в проєкт внесені зміни, слід повторно подати етичну оцінку, яка враховує нові аспекти;

додаткові документи – можуть включати нові матеріали або інформацію, яка раніше не була надана, та підтримує зміст повторного звернення;

результати попереднього розгляду – якщо ви отримали коментарі або рекомендації від Комітету, їх потрібно включити для показу, як ви врахували ці зауваження;

план дій – документ, який описує, як ви плануєте врахувати попередні зауваження Комітету в новій версії проєкту (якщо були зауваження).

7. Права Міждисциплінарного комітету з етики досліджень

Права Міждисциплінарного комітету з етики досліджень наступні:

- Комітет має право оцінювати та затверджувати або відхиляти проєкти досліджень на відповідність принципам етики;

- Комітет може встановлювати вимоги до документів, які подаються для отримання експертного висновку, а також вимагати додаткову інформацію або уточнення;
- Комітет має право запрошувати незалежних фахівців для отримання консультацій або висновків щодо специфічних аспектів проєктів;
- якщо під час розгляду проєкту виникають питання, Комітет може вимагати внесення змін до дослідження для забезпечення дотримання етичних норм;
- Комітет може здійснювати моніторинг проведення досліджень для забезпечення їх відповідності затвердженим етичним нормам;
- члени Комітету мають право голосувати та брати участь у прийнятті рішень щодо кожного конкретного проєкту;
- Комітет зобов'язаний дотримуватися конфіденційності інформації, що стосується досліджень та учасників;
- Комітет має право надавати рекомендації щодо вдосконалення етичних норм у проведенні досліджень.

8. Строки надання експертного висновку Міждисциплінарним комітетом з етики досліджень

8.1. Заявки на проведення досліджень повинні подаватися заздалегідь, зазвичай не менше ніж за місяць до початку проєкту. Це дає Комітету достатньо часу для розгляду.

8.2. Комітет визначає терміни для проведення розгляду поданих заявок. Це може бути від кількох тижнів до місяця, залежно від складності дослідження.

8.3. Рішення Комітету оформляються протоколом, який зазвичай готується і підписується протягом тижня після засідання.

8.4. Після ухвалення рішення Комітет повинен повідомити заявника про результати в короткий термін, що може становити від декількох днів до тижня.

Проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ